

עלון שבועי נחלת שדה

חידושים וביאורים
על סידור התפילה

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

8 ע"פ פתח שמונת תפילות שנה א' ע"פ י"ח

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: מתיר אסורים

בתיבת שמע אני לוקח את המ' והעין, ובמילת אחד לוקח את הא' והח', ראשי תיבות: אף חימה, עון משחית. ונשא ש"ד, שאף את השדין והמזיקין הוא מבטל.

ויש לתת רמז "מתיר אסורים" עם האותיות (977) עולה בגימטריה: עולה אשם חטאת מנחה עם התיבות, להורות, שכשם שעל ידי קרבנות אלו מבטל הקליפות הנ"ל, כך גם באמירת ברכה זו בכוונה, מבטל אותן קליפות כי עיקר שליטתן בלילה, ועתה בבקר מתבטלים ונעלמים.

פירוש נוסף לברכת "מתיר אסורים" מצינו בדברי הגר"א בפירושו למשלי (פרק כ"א פסוק ט"ז) להסביר את דברי רבן יוחנן בן זכאי (ברכות כה): לשאלת תלמידיו: מפני מה אתה בוכה? אמר להם: אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותי שהיום כאן ומחר בקבר, שאם כועס עלי אין כעסו כעס עולם, ואם אוסרני אין איסורו איסור עולם, ואם ממיתני אין מיתתו מיתת עולם, ואני יכול לפייסו בדברים ולשחדו בממון, אף על פי כן הייתי בוכה. ועכשיו שמוליכים אותי לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים, שאם כועס עלי כעסו כעס עולם, ואם אוסרני איסורו איסור עולם, ואם ממיתני מיתתו מיתת עולם, ואיני יכול לפייסו בדברים ולא לשחדו בממון וכו'. ע"כ.

וביאר הגר"א מהו "ואם אוסרני איסורו איסור עולם" שהכוונה לגלגול בדומם, וזהו שאנו אומרים ברוך מתיר אסורים שאני מברכים לה' יתברך על שמתירם מגלגולם.

עוד יש לפרש שהקב"ה מתיר את האדם מכבלי היצר הרע, וזאת על פי מה שכתב באבות דרבי נתן (פרק ששה עשר): בזמן שאדם מחמם את עצמו והולך לדבר זימה, כל אבריו נשמעין לו מפני שיצר הרע מלך הוא על מאתים וארבעים ושמונה אברים. כשהוא הולך לדבר מצוה התחילו מתעניין (לו) כל אבריו, מפני שיצר הרע שבמעיו מלך הוא על מאתים וארבעים ושמונה אברים שבאדם, ויצר טוב אינו דומה, אלא למי שהוא חבוש בבית האסורין שנאמר (קהלת ד', י"ד) "כי מִבֵּית הַסּוּרִים יֵצֵא לְמַלְךְ", זה יצר טוב. ע"כ.

וכדברי הגמרא בסוכה (נב): יצר הרע בתחילה דומה לחוט של בוכיאל ולבסוף דומה כעבותות העגלה שנאמר "הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה".

ולכן כשמברך "מתיר אסורים" יכוין: רבונו של עולם! אתה יודע כי יצר הרע הוא אש ואני רק בשר ודם ואינו יכול להתמודד כנגדו שהרי אתה אמרת "ואם אין הקב"ה עוזרו אינו יכול לו", ושבוי אני בכבלי, לכן חוס ורחם עלי, והוציאני והתירני מכבלי היצר הרע.

"ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם מתיר אסורים".

כשמתיישר ומתיישב מברך, מתיר אסורים. והיינו, שכשישן היה כאסיר בבית האסורים שאינו חופשי לנוע כרצונו, ועכשיו שנתעורר הוא כיוצא לחופשי שיכול להניע את אבריו כרצונו. וזו מתנה שהעניק הבורא לאדם, שלא כל אדם זוכה לכך שיכול להניע אבריו כרצונו, שישנם אנשים חולים רח"ל שאבריהם אינם פועלים כפי רצונם, ועל זה מודה לה'.

ונראה לתת כוונה נוספת בענין "מתיר אסורים", על פי מה שכתב בשער הכוונות (דרושי הלילה דרוש ז') בענין תיקון לפגם הברית: בענין אותם אלפים ורבבות של מזיקין שהאדם ממית בכל לילה ע"י הקריאת שמע של המיטה, וצריך האדם לכוין בכל קריאת שמע שאומר על מיטתו לכוין בתיקון עוון זה ולהמית כל אותם הגופות של מזיקין הנז'. ויש אדם שגדול כח כוונתו עד שיוכל להמית בכל לילה אלף וקכ"ה כנז' בזוהר בפרשת בלק דף ר"א ע"ב. ויש אדם שלא יוכל להמית אלא דבר יום ביומו, וכמספר הימים שחטא כך צריך ימים אחרים כנגדם לתקן עוון זה וכו'. ע"כ.

נמצא כי על ידי שינתו זוכה להתיר את אותן נשמות העשוקות, ועל כך מודה בבקר "מתיר אסורים".

בתיקוני הזוהר (תיקון ל"ז דף עח:) מביא, שכאשר אנו מזכירים את הפסוק "והוא רחום יכפר עוון" צריך לכוון לבטל את ארבע ראשי קליפות אלו שרמוזים בפסוק. כשאומר "עון" מבטל את "עון". "ישחית" מבטל את קליפת "משחית", "אפר" מבטל קליפת "אף", "חמתו" מבטל קליפת "חימה". וכתב בספר מטה משה (סימן תכ"ד) שמטעם זה פותחים את תפילת ערבית באמירת "והוא רחום", כדי לבטל ארבע כוחות רע אלו, אשר עיקר כוחם הוא בלילה – זמן שליטת החיצונים.

כותב בשו"ת אהל יעקב שיש ארבעה צדיקים שזרקו אותם לכבשן האש, אברהם אבינו חנניה מישאל ועזריה. אברהם מתחיל באות א' מבטל את הקליפה שנקראת "אף", חנניה מתחיל באות ח' מבטל את הקליפה שנקראת "חימה", מישאל מתחיל באות מ' מבטל את הקליפה שנקראת "משחית", ועזריה מתחיל באות ע' מבטל את הקליפה שנקראת "עון". ובזכותם קיבלנו ארבע קרבנות בבית המקדש: עולה אשם ח'טאת מ'נחה.

כמו כן הוא מוסיף וכותב, שבקריאת שמע על המיטה צריך לכוין לבטל את ארבע קליפות הללו, בפסוק שמע ישראל

עוד יש לכוין "מתיר אסורים" על עם ישראל שהם עתה בגלות וכן השכינה הקדושה בשבי ומבקשים מבורא עולם שיתיר אותנו ואת השכינה הקדושה מהשבי.

עוד יש לכוין, "מתיר אסורים" על הרווקים שבשבי הרווקות, ולכן שדכן ראשי תיבות "כי שבר דלתות נחושת". שהנחש הקדמוני המונע מהם להתחתן.

ונראה לבאר על פי מה שכתב בספה"ק דברי חיים (צאנו, סוף פרשת אמור) וז"ל: וכריתת זרע עמלק, דגם הוא נגד הקדושה כולל כל הנז"ן שערי טומאה, והוא בכח בזוי מאוד. ע"כ. ומתבאר, שעמלק כולל בתוכו את כל נז"ן שערי טומאה.

וכתב החיד"א בספרו נחל אשכול (אסתר ד', ז'), שהרווק שולט בו שר עמלק, ועל ידי שנושא אישה מכניעו. ולכן נאמר "מצא אישה" – שעל ידי שנושא אישה מכניע "מצא" שהוא גימטריא שר עמלק. ע"כ.

נמצא שכל זמן שהבחור הוא רווק הוא כפוף ונשלט על ידי שר עמלק, אשר נתבאר שהוא כנגד שער החמישים של טומאה, ולכן "קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף" (סוטה ב.), והיינו, כל זמן שהבחור אינו נשוי, הוא בגדר של "ים סוף" ים גימטריא חמישים, רמז על שער הנז"ן שהוא סוף המדרגות של טומאה.

אולם הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו קורע את "ים סוף", מבטל ומכניע את שרו של עמלק, שהוא כנגד שער החמישים כנזכר.

וזהו "מתיר אסורים" "אסור ים", היינו שהרווק אסור בשער החמישים של טומאה שהוא כנגד עמלק, ולכן צריך "שדכן" דוקא, שכן שדכן ראשי תיבות: "כי שבר דלתות נחושת".

בזה יש להסביר את דברי בן עזאי (יבמות סב.) שמסביר מדוע אינו נושא אישה: "ומה אעשה ונפשי חשקה בתורה".

שכן כתב בספה"ק חסד לאברהם (מעין ב' נהר נ'), שישראל התלכלכו כל כך בשיקוצי מצרים עד שבערב פסח נכנסו בהיכל מ"ט של טומאה, ואם ח"ו היו מתעכבים עוד מעט, היו נכנסים בהיכל הנ' ושוב לא היו יוצאים לעולם, ולא היה להם תקנה עולמית.

האור החיים הק' בפרשתנו בפסוק (ג, ח) "וארד להציל", מבאר שבה שנוכנסו כלל ישראל למ"ט שערי טומאה, כשיצאו ונכנסו לשערי הקדושה שכנגדן, הוציאו כל ניצוצות הקדושה שנפלו לתוך המ"ט שערי טומאה, ולעומתם התחזקו בשערי הקדושה. ומוסיף דבר נפלא: והא דלא נכנסו לשער הנ' - מכיון שלא היה ל'כלל ישראל' את התורה הקדושה, ולכן אם היו נכנסים לשער הנ' לא היו יכולים לצאת משם לעולם, אבל בגלות הזה האחרון, מנסה השי"ת אותנו בשער הנ' כיון שיש לנו את התורה הק' וזה לשונו הזהב: "דורות האחרונים באמצעות תורתם ישיגו להיכנס לשער הנ' ולהוציא בלעו מפיו, ואז ספו תמו בחינת הטומאה עכלה"ק.

כח התורה הקדושה, היא הנותנת לנו כח ומחינו בגלות הנורא והמר הזה, התורה הק' יכולה להוציא את האדם אפילו מהדיוטא התחתונה, וכדכתב רבינו האוה"ח בפרשת אמור (כ"ב, י"ב) וז"ל: "כי האדם יכול להשיג כפי התעצמותו בתורה... אילו יהיה במדרגה שאין למטה ממנה אם יטרח ישיג הדרגות העליונות כפי שיעור היגיעה" עכ"ל.

ולפי דברינו שהרווק שולט בו שר עמלק שהוא שער הנ' של טומאה, מובן היטב דברי בן עזאי "ומה אעשה שנפשי חשקה בתורה", כי רק על ידי לימוד תורה, ניתן לצאת משער החמישים של טומאה, ומכיון שעוסק אני בתורה אין שולט בו שרו של עמלק, שהוא שער החמישים של טומאה.

עוד יש לפרש מהו "מתיר אסורים", על פי דברי המדרש (ויק"ר כב, ז): "ה' מתיר אסורים" - מה שאסרתי לך התרתי לך, אסרתי לך חלב בהמה והתרת לך בחיה, אסרתי לך גיד הנשה בחיה והתרת לך בעוף. אסרתי לך שחיטה בעופות והתרת לך בדגים. ר' אבא ור' יונתן בשם ר' לוי אמר, יתר

ממה שאסרתי לך התרת לך, דם הנדה אסרתי לך התרתי לך דם בתולים. אסרתי לך אשת איש, התרת לך את השבויה. אשת אח התרת לך יבמה. אשה ואת אחותה בחייהם, התרת לך לאחר מיתה. לבישת כלאים התרת לך סדין בציצית. בשר חזיר, התרת לך דג ששמו שיבוטא. את החלב, התרת לך את השומן. את הדם, התרת לך טחול, בשר בחלב התרת לך את הכחל.

וכן מצינו במסכת חולין (קט:): אמרה ליה ילתא לרב נחמן: מכדי כל דאסר לן רחמנא שרא לן כוותיה אסר לן (כל מה שאסר לנו בורא עולם התיר לנו דבר אחר כמותו), דמא שרא לן כבדא (הכבד כולו מלא דם). נדה, דם טוהר. חלב בהמה, חלב חיה. חזיר, מוחא דשיבוטא. גירותא, לישנא דכוורא (לשון של דג). אשת איש, גרושה בחיי בעלה. אשת אח, יבמה. כותית, יפת תואר. בעינן למיכל בשרא בחלבא? אמר להו רב נחמן לטבחי: זויקו לה כחלי (צלו לה כחלים ותאכל מהם).

וזהו "מתיר אסורים", שמשבחים אנו את בורא עולם, שכל דבר האסור, התיר לנו דבר אחר הדומה לו במקומו.

סמיכות ברכת מתיר אסורים לברכת "זוקף כפופים".

להורות שגם לאחר שהקב"ה מתיר את האסור ממאסריו, עדיין אדם שישב בשבי לבו שבור ורצוף, לכן הקב"ה "זוקף כפופים" מרימו ומרוממו.

"להתענג בתענוגים"

קו הטלפון של השיעורים

של הרב איתי בן אהרן שליט"א

שלוחה 121: פרשת שבוע פרשת שמות

שלוחה 3: שלושים שיעורים על תנאים ואמוראים.

שלוחה 55: ביאורי תפילה

שלוחה 56: שיעורים בנביא ספר שמואל

"שמעו ותחי נפשכם"